

برنامه‌ریزی و طراحی محیطی امنیت در محیط زیست شهری

نویسنده:

اسماعیل صالحی

پژوهشگاه فرهنگ هنر و معماری

استاداری بهرگان
معاونت امور عمرانی
دفتر امور شهری و شوراه

وزارت کشور

سازمان شهرداری‌ها و دیارهای کشور
پژوهشگاه مدیریت شهری و روستایی

سری منابع آموزشی شهرداری‌ها

سرشناسه: صالحی، اسماعیل، ۱۳۴۷ -

عنوان و نام پدیدآور: برنامه‌ریزی و طراحی محیطی امنیت در محیط سبز شهری / اسماعیل صالحی؛ [برای]

پژوهشکده فرهنگ و هنر، جهاد دانشگاهی و شهرداری کرمان و سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور.

مشخصات نشر: تهران: سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۵، ۱۸۶ ص.؛ مصور، جدول، نمودار.

فروست: سری منابع آموزشی شهرداریها.

شابک: ۷-۸۶-۸۴۶۶-۹۶۴-۹۷۸

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۵۵-۱۶۲.

موضوع: پیشگیری از جرم در طراحی معماری -- ایران

موضوع: پیشگیری از جرم در طراحی معماری

موضوع: فضاهای عمومی -- ایران -- طرح و ساختمان

موضوع: فضاهای عمومی -- طرح و ساختمان

شناسه افزوده: شهرداری کرمان

شناسه افزوده: سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شناسه افزوده: جهاد دانشگاهی. پژوهشکده فرهنگ و هنر

رده بندی کنگره: ۴ ب ۳۹۰ / HV۷۴۳۱

رده بندی دیویی: ۳۶۴ / ۴۹

شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۶۸۷۸۳

عنوان: برنامه‌ریزی و طراحی محیطی امنیت در محیط زیست شهری

ناشر: انتشارات سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

تهیه و تنظیم: معاونت آموزشی پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی

مجری: استانداری هرمزگان - شهرداری کرمان - پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاد دانشگاهی

مدیر پروژه: مهدی رضائی سردره، حسین رجب صلاحی

ناظر پروژه: ابوالفضل فانی، جواد نیکنام

نویسنده: اسماعیل صالحی

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۴۰۰ ریال

تاریخ چاپ: بهار ۱۳۹۰

شابک: ۷-۸۶-۸۴۶۶-۹۶۴-۹۷۸

نظارت چاپ: عقیق ۴-۳۸۹۳۲۴۰۳

حق چاپ و نشر برای انتشارات سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور محفوظ است

پیشگفتار

گسترش شهرنشینی و مسائل و مشکلات خاص زندگی شهری، بیش از پیش ضرورت توجه همه جانبه به راهبردهای سودمند برای بهینه سازی زندگی ساکنان شهرها را لازم ساخته است. در میان عوامل تاثیرگذار در شهرها مانند محیط زیست شهری، حمل و نقل شهری، ایمنی شهری و برنامه ریزی شهری، یک عامل بسیار مهم که تاثیر فزاینده و تعیین کننده ای بر دیگر عوامل سازنده زندگی شهری دارد، مدیریت شهری است. هر فعالیت اجتماعی بدون وجود مدیریت سازمان یافته که اهداف و ابزارهای رسیدن به آنها را مشخص کند و فعالیتها را هماهنگ سازد - از هم می پاشد و به بی نظمی می گراید. شهرها نیز که پیچیده ترین متنوع ترین جلوه های زندگی اجتماعی بشری را در خود دارند بدون وجود نظام مدیریت شهری که ضمن انجام برنامه ریزی های لازم برای رشد و توسعه آینده شهر به مقابله با مسائل و مشکلات کنونی آنها بپردازد بی سامان می گردند.

در نظریه های جدید مدیریت، به بالاترین سازمان از نظر کیفیت، سازمان متعالی می گویند. یک سازمان زمانی متعالی است که تمام اعضا به ماهیت ذاتی و درونی روابط خود اهمیت دهند، بدین معنا که هر فردی برای کارایی بیشتر از هیچ کوششی دریغ نرزد. بر خلاف یک رابطه متقابل خشک و رسمی که در آن طرفین به چگونگی تقسیم منافع علاقمندی نشان می دهند، اعضا یک سازمان متعالی و برتر بیشتر مایل اند بدانند چگونه هر یک از آنان می توانند نفع بیشتری به سازمان ارائه دهند، افزون بر این، تمامی اعضا سازمان به این موضوع علاقمندند که چگونه می توانند برای افراد خارج از سازمان نیز مثمر باشند.

نظام مدیریت شهری نیز می باید به جایگاه متعالی خود برای خدمات رسانی بهتر به منظور رضایتمندی هر چه بیشتر شهروندان کشور دست یابد. مهمترین راه برای رسیدن به این هدف برای نظام مدیریت شهری دست یابی به جریان دانش و اطلاعات بهتر در جهت اخذ تصمیم مناسب و کاهش خطاها در تصمیم گیری و اجرا می باشد. داشتن دانش و اطلاعات از عدم قطعیت در روند تصمیم گیری ها می کاهد. مهمترین ابزار دست یابی به اطلاعات در جهان امروز متون نوشتاری یا الکترونیک می باشد که اگر حاصل تلفیق علم و عمل باشند تاثیر گذاری آن به مراتب بر مخاطبین بیشتر خواهد بود. به منظور انتشار دست آوردهای جدید علمی و عملی در زمینه های مختلف مدیریت شهری پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور با همکاری دفتر امور شهری و شوراهای استانداری هرمزگان اقدام به انتشار کتب آموزشی ای با عناوین زیر نموده است تا گامی هر چند

کوچک در ارتقاء سطح علمی شهرداری ها کشور برداشته شده باشد .

۱- اصول برنامه ریزی فضای سبز شهری .

۲- اصول و مبانی برنامه ریزی فرهنگی .

۳- ارزیابی و مکانیابی دفن بهداشتی مواد زاید جامد شهری .

۴- شیوه نامه های امور مالی و معاملات شهرداری ها .

۵- آشنایی با محدوده های شهری .

۶- آشنایی با طرح های توسعه شهری در ایران (ساختاری راهبردی) .

۷- فضاهای باز شهری .

۸- مدیریت طرح های عمرانی در شهرداری ها .

۹- راهبردهای توسعه شهری .

۱۰- نحوه طراحی پارکینگ های خیابانی در گره های شهری .

۱۱- برنامه ریزی و طراحی محیطی امنیت در محیط زیست شهری .

۱۲- آشنایی با درآمد و روش های افزایش آن در شهرداری ها .

کتاب حاضر با عنوان برنامه ریزی و طراحی محیطی امنیت در محیط زیست شهری یکی از کتب این مجموعه می باشد که در پنج فصل تهیه گردیده فصول این کتاب عبارتند از: فصل اول: کلیات مفهوم، فصل دوم: زمینه های نظری کاهش شرایط جرم خیزی فضاهای شهری از طریق برنامه ریزی و طراحی محیطی، فصل سوم: اصول برنامه ریزی و طراحی محیطی در پیشگیری از جرم، فصل چهارم: معرفی ابزارهای تحقیق میدانی برنامه ریزی و طراحی محیطی امنیت و فصل پنجم: نقش مدیریت شهری در برنامه ریزی و طراحی محیطی امن . در پایان از همکاری صمیمانه آقایان مهدی رضائی سرردر معاون امور عمرانی استانداری هرمزگان، حسین رجب صلاحی معاون آموزشی پژوهشگاه مدیریت شهری و روستایی سازمان شهرداری ها و دهیاری کشور و ابوالفضل فانی مدیرکل دفتر امور شهری و شوراهای استانداری هرمزگان که در تهیه، تدوین و نشر این کتاب تلاش فراوانی نمودند نهایت تقدیر و تشکر به عمل می آید .

حسین هاشمی

استاندار هرمزگان

محمد رضا بمانیان

رئیس پژوهشگاه مدیریت شهری و روستایی

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۱
فصل اول: کلیات مفهوم.....	۱
اهداف.....	۲
۱-۱. مقدمه.....	۳
۲-۱. کلیات مفهومی امنیت.....	۶
۱-۲-۱. تعریف امنیت.....	۶
۲-۲-۱. ابعاد امنیت.....	۸
۳-۱. کلیات مفهومی جرم.....	۹
۱-۳-۱. تعریف جرم.....	۹
۲-۳-۱. دلایل وقوع جرم.....	۱۰
۴-۱. پیش‌گیری از جرم.....	۱۱
۵-۱. پیشگیری از جرم و برنامه ریزی و طراحی محیطی.....	۱۲
خلاصه.....	۱۳
خودآزمایی.....	۱۴
فصل دوم: زمینه‌های نظری کاهش شرایط جرم خیزی فضاهای شهری از طریق برنامه‌ریزی و طراحی محیطی.....	۱۵
اهداف.....	۱۶
۱-۲. نظریاتی در باب جرم شناسی شهری و محیطی.....	۱۷
۱-۱-۲. مکتب اکولوژی شهری.....	۱۷
۲-۱-۲. مکتب آسیب شناسی شهری.....	۱۸
۳-۱-۲. نظریه چشمان خیابان جین جیکوبز.....	۱۸
۲-۲. تعریف و مفاهیم رویکرد CPTED.....	۲۰
۳-۲. بررسی اجمالی اهم نظریات رویکرد پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی CPTED.....	۲۲

۲۹.....	۴-۲. راهبردهای جلوگیری از جرایم از طریق طراحی محیطی (CPTED).....
۳۰.....	خلاصه
۳۱.....	خود آزمایی.....
۳۲.....	فصل سوم: اصول برنامه‌ریزی و طراحی محیطی در پیگیری از جرم.....
۳۴.....	اهداف
۳۵.....	مقدمه
۳۵.....	۳-۱. اصول اساسی رویکرد cpted بر اساس دیدگاه‌ها و تجربیات جهانی.....
۳۶.....	۳-۱-۱. اصول اساسی رویکرد CPTED.....
۴۸.....	۳-۲. اصول برنامه‌ریزی و طراحی محیطی ایجاد امنیت فضاهای شهری.....
۵۷.....	۳-۳. تبیین تفصیلی اصول استنتاج شده در ایران
۷۴.....	خلاصه
۷۵.....	خود آزمایی.....
۷۵.....	فصل چهارم: معرفی ابزارهای تحقیق میدانی (برنامه‌ریزی و طراحی محیطی امنیت ۷۵
۷۸.....	اهداف
۷۹.....	۴-۱. مقدمه
۷۹.....	۴-۲. نقش پژوهش
۸۳.....	۴-۳. ابزارهای پژوهشی بررسی وجود نقش عوامل محیطی در جرم خیزی فضاهای عمومی شهرها
۸۷.....	۴-۳. چک لیست جامع کارشناسی بررسی وجود نقشی عوامل محیطی در جرم‌خیزی فضاهای شهری
۱۱۴.....	خلاصه
۱۱۵.....	خود آزمایی.....
۱۱۳.....	فصل پنجم: نقش مدیریت شهری.....
۱۱۸.....	اهداف
۱۱۹.....	۵-۱. مقدمه
۱۱۹.....	۵-۱. نقش مدیریت محلی از دیدگاه بانک جهانی.....

۱۲۰.....	CPTED و طراحی اجتماع محلی
۱۲۱.....	۳-۵. نقش مدیریت شهری در ایران
۱۲۶.....	۴-۵. اقدامات پیشنهادی جهت لحاظ در برنامه‌های ساماندهی محیطی فضاهای شهری شهرهای ایران به منظور پیش‌گیری از جرایم
۱۵۶.....	خلاصه
۱۵۷.....	خودآزمایی
۱۵۸.....	منابع و مراجع
۱۶۶.....	پیوست: سند برنامه ریزی امنیت در شهر آدلاید

www.ketab.ir

فهرست اشکال

عنوان

صفحه

شکل شماره ۱-۳: اندازه فضا و تقسیمات فضایی.....	۵۸
شکل شماره ۲-۳: بالا بردن کاربری مختط برای دستیابی به فعالیت ۲۴ ساعته	۵۸
شکل شماره ۳-۳: تاکتیک- اختلاط کاربری تجاری و مسکونی.....	۵۹
شکل شماره ۴-۳: نقطه دید و نواحی غیرقابل رویت.....	۶۰
شکل شماره ۵-۳: نقش پنجره در نظارت اجتماعی	۶۰
شکل شماره ۶-۳: تأمین نمودن قابلیت دید از خیابان به همه ورودی‌ها و دیگر فضاهای عمومی.....	۶۱
شکل شماره ۷-۳: پارک اتومبیل‌ها در طول بلوک‌ها.....	۶۱
شکل شماره ۸-۳: ایجاد محوطه‌هایی برای پارکینگ، و دید بهتر.....	۶۲
شکل شماره ۹-۳: خطوط دید از بین درختان	۶۲
شکل شماره ۱۰-۳: فاصله درختان در امتداد خیابان	۶۲
شکل شماره ۱۱-۳: اطلاعات محیطی و مسیریابی	۶۳
شکل شماره ۱۲-۳: فضای کاشت بین ورودی‌ها ارتباط برقرار کرده و مالکیت فضا را بیان مینماید.....	۶۴
شکل شماره ۱۳-۳: راهکارهای طراحی در راستای تسهیل عبور و مرور برای عابرین پیاده و افزایش چشمان ناظر خیابان	۶۴
شکل شماره ۱۴-۳: روشنایی‌ها نباید بوسیله درختان و سایبان مسدود شوند.....	۶۵
موقعیت قرارگیری روشنایی در طول خیابان نیز اهمیت دارد.....	۶۵
شکل شماره ۱۵-۳: روشنایی اضافی باید در فواصل مناسبی در لبه خیابان قرار گیرند.....	۶۶
روشنایی خیابان، افزایش دهنده نظارت در شب است.....	۶۶
شکل شماره ۱۶-۳: نقش روشنایی در نمایانی خطوط دید	۶۶
استراتژی روشنایی باید شامل: روشنایی خیابان، روشنایی پیاده و روشنایی ورودی‌هاست.....	۶۶
شکل شماره ۱۷-۳: فضای روشنایی	۶۷

شکل شماره ۳-۱۸: دروازه ها، نرده هاو... در راستای مشخص کردن فضاهای عمومی از نیمه عمومی،	
نیمه خصوصی و خصوصی.....	۶۸
شکل شماره ۳-۱۹: نرده ها.....	۶۸
شکل شماره ۳-۲۰: دروازه ها.....	۶۹
شکل شماره ۳-۲۱: نرده های کوتاه.....	۶۹
شکل شماره ۳-۲۲: پر کردن بلوک های خالی و تقویت لبه خیابان.....	۷۰
شکل شماره ۳-۲۳: وجود ۳ بلوک خالی در لبه خیابان.....	۷۱
شکل شماره ۳-۲۴: جانمایی زمین بازی کودکان.....	۷۱
شکل شماره ۳-۲۵: دستفروشان و دورگردان به عنوان چشم فعال ناظر بر خیابان.....	۷۲
شکل شماره ۳-۲۶: نمونه هایی از کاری هاو غرفه های سیار دستفروشان.....	۷۲
شکل شماره ۳-۲۷: کاربری اراضی.....	۷۳

فهرست تصاویر

عنوان	صفحه
تصویر شماره ۳-۱: فضای عمومی و خصوصی نامشخص.....	۳۹
تصویر شماره ۳-۲: فضای عمومی تعریف نشده.....	۳۹
تصویر ۳-۳: طراحی منظردیوارهای کوتاه و تعریف قلمروگرایی.....	۴۰
تصویر شماره ۳-۴: دیوارهای بلند و فرصت نظارت ساکنین.....	۴۴
تصویر شماره ۳-۵: فرصت نظارت ساکنین به فعالیت های کوچه ها.....	۴۴
تصویر شماره ۳-۶: طراحی واحدهای مسکونی ردیفی و فرصت های نظارتی.....	۴۴
تصویر شماره ۳-۷: طراحی ضعیف، دسترسی های نامتعارف را بوجود خواهد آورد.....	۴۶
تصویر شماره ۳-۸: نرده های شفاف، کنترل دسترسی را فراهم می نمایند.....	۴۷

فهرست نمودارها و جداول

صفحه	عنوان
۳۷	نمودار شماره ۱-۳: اصول پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی
۸۰	نمودار شماره ۱-۴: نقش و جایگاه پژوهش
۸۰	نمودار شماره ۲-۴: پژوهش و تحقیق حرکت منطقی از "مسئله" و "سوال" به نقطه "راه حل" و "پاسخ"
۱۴۹	نمودار شماره ۱-۵: فرایند برنامه‌ریزی
۵۲	جدول شماره ۱-۳: مقایسه ویژگی های فضاهای شهر امن و جرم خیز برحسب اصول

www.ketab.ir